

blonde manen

Sofie Rozendaal

mijn leven met
paardenkracht

TIRION NATUUR

Dit boek is gepubliceerd door
De Fontein|Tirion Uitgevers
Postbus 13288
3507 LG Utrecht

www.defonteintirion.nl

Tekst © 2011 Sofie Rozendaal
Fotografie en illustraties © 2011 Jacomien en Sofie Rozendaal
© 2011 De Fontein|Tirion Uitgevers

Foto omslag voorzijde: Kate Cooper (Sofie) en KALwan, iStockphoto (paard)
Foto omslag achterzijde: Jacomien Rozendaal
Omslagontwerp: Tamar Verkaik, Scribent.nl
Vormgeving en dtp binnenwerk: Scribent.nl

ISBN 978 90 2510 861 2
NUR 340

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form by print, photocopy, microfilm or any other means without prior written permission from the publisher.

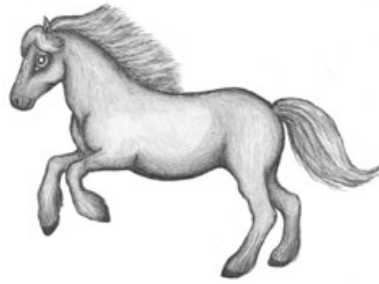
Inhoud

Voorwoord	5
Inleiding – tobbers en sokpaarden	7
Deel 1 – De paardenwei	11
Interview: ontdekken wie je bent	76
Interview: je paard opvoeden	80
Deel 2 – Lotje	87
Interview: mens is moeilijker dan paard	134
Interview: in gesprek met je paard	138
Deel 3 – Schrijven	143
Interview: nieuwe vorm van geneeskunde	184
Interview: boomloos het bos in	188
Epiloog	179
Dankwoord	192

Deel 1

De paardenwei

1

Nieuwendijk, ons dorpje, lag zoals de naam voorspelde langs een dijk. Een veilige, altijd groene afscheiding tussen de honderd huizen, omringd door kilometers laaggelegen akkerland en de brede rivier aan de andere zijde van de dijk. De rivier die niet voor niets het Vuile Gat werd genoemd, want wat kon het gemeen spoken daar op het water. Eigenlijk heette de rivier het Haringvliet, maar recht tegenover het dorp lag een eilandje en door de plotselinge versmalling van de rivier kon het water bij springtij of noordwesterstorm enorm worden opgestuwd. Dat veroorzaakte felle stromingen en verraderlijke draaikolken, die het stuk rivier tot levensgevaarlijk vaarwater maakten waar menig man moest zijn verdronken. Vooral de boeren in de omgeving hadden vroeger een diep ontzag voor de nukken en grillen van het 's zomers zo vriendelijk glinsterende wateroppervlak. Bij een opkomende herfststorm moest het vee soms met spoed uit de uiterwaarden, weg van het opkomende water, om achter de dijk op stal gezet te worden. Maar zelfs daar was het niet altijd veilig, want bij de watersnood in 1953 werden er grote gaten in de dijk geslagen en spoelde het halve dorp weg. Gelukkig was dat lang geleden. Ver voor mijn tijd, ver voordat mijn ouders hier kwamen wonen. Nu was de rivier niet zo'n heerser meer dankzij de Deltawerken, die de zee met zijn eb en vloed buitensloot en deze enorme, diepe zee-arm tot een gezapige reus maakte. En die reageerde hooguit wat geïrriteerd op de honderden zeilliefhebbers die 's zomers als mieren over zijn buik kropen. Als de wind maar hard genoeg aanwakkerde, hoorde je hem nog wel eens kabbelend protesteren.

Het grasland in de uiterwaarden – vroeger het kwetsbaarst voor dat Vuile Gat – bood tegenwoordig een veilige plek voor het vee. Meestal stonden er koeien of schapen, maar in de winter, wanneer het hele gebied verlaten was, verbleven er onafzienbare zwermen brandganzen die ik 's avonds als ik naar bed ging luidruchtig hoorde kwetteren. Wij, de kinderen uit het dorp, hadden daar vaak 'archeoloogje' gespeeld. Gewapend met een schop en een emmer banjerden we door de modder op zoek naar eeuwenoude schatten in de dikke, bijna niet door te spitten aarde. Misschien zouden we wel iets vinden van jammerlijk verdronken zeelui of woeste piraten. We konden er uren over fantaseren wat er in dat ruige gebied wel niet allemaal gebeurd kon zijn. Maar we vonden alleen botjes van kleine vogels, muizen en veel uilenballen. Als we geluk hadden. Het opzienbarendste wat we bij zo'n zoektocht uit de grond trokken, was een schedel van een ram, met dikke gedraaide horens die haast iets duivels hadden. We kregen ruzie over wie hem mee naar huis mocht nemen en spraken af dat we net zo lang door zouden zoeken tot we voor iedereen zo'n bijzondere schat hadden. Maar dat is nooit gelukt. Want in de laatste jaren op de basisschool veranderden onze interesses. De uitgestrekte uiterwaarden verloren hun magie. Dat hoorde erbij, dat wist ik wel, maar toch voelde ik me bij vlagen bedroefd. Zeker toen we afscheid moesten nemen van onze kleine school, van de leraren die we zo goed kenden, de lokalen die als een huiskamer waren geworden, klasgenoten van wie ik sommige misschien wel niet meer zou zien omdat we naar verschillende middelbare scholen gingen. Mijn leven zou nooit meer hetzelfde zijn, en het leek alsof ik de enige was die het daar zo moeilijk mee had. Misschien ging ik daarom op een zomerse ochtend in de tweede week van de zomervakantie een stukje wandelen. Ik klom de hoge dijk op en hoopte turend over de uiterwaarden een spoor van vroeger te ontdekken. Toen zag ik ze: paarden.

'Van wie denk je dat ze zijn?' Ik leunde met mijn armen op het ijzeren hek en keek onafgebroken naar de elegante vormen in het lange groen. Ze stonden ver weg, de paarden, helemaal achterin, bij de oever van de rivier. Ik kon alleen lange benen en welvende ruggen onderscheiden.

'Ik weet het niet,' antwoordde Noortje schouderophalend. Ze hield

haar hand boven haar ogen en staarde net als ik in de verte. Ze klonk minder enthousiast dan ik had verwacht. Toen ik zag dat er geen koeien, maar paarden in het grote weidegebied liepen, besloot ik haar op te halen, want ze vond dit vast leuk. Ze had per slot van rekening al jaren les op de manege. Haar nonchalante, bijna onverschillige reactie viel me daarom tegen. Misschien was ze toch liever met haar moeder mee boodschappen gaan doen, die net wilde vertrekken toen ik aanbelde.

‘Worden ze dan niet bereden?’ vroeg ik.

‘Lijkt me niet. Er is geen stal en er is ook geen rijbak. Misschien zijn het jaarlingen, lopen ze hier om op te groeien.’

‘Kunnen ze in een stal dan niet opgroeien?’

‘Jawel, maar in een kudde is beter door het groepsverband.’

‘Want?’

‘Want paarden zijn kuddedieren en leren van elkaar hoe ze zich moeten gedragen. Jeetje, jij weet er echt niks van hè,’ zuchtte ze. Ik hield wijselijk mijn mond. Na die val tijdens mijn eerste les op de manege was ik zo ver mogelijk uit de buurt van paarden gebleven. Dat wist Noortje ook wel. Maar deze dieren zagen er op de een of andere manier heel anders uit dan de pony waar ik die ene keer op gereden had.

‘Zouden het wilde paarden zijn?’ vroeg ik verder.

‘Lijkt me niet. Dit is gewoon een weiland van een boer en geen natuurgebied. Die paarden hebben vast wel een eigenaar.’

‘Missen die hun paarden dan niet?’

‘Nee, want je kunt toch niets met ze als ze jong zijn. Paarden mogen pas vanaf vier jaar bereden worden.’

‘Waarom?’

‘Anders zijn ze nog te jong. Wij kunnen toch ook niet al op ons vierde jaar naar de middelbare school,’ zei Noortje kort en zakelijk.

‘Nee, en als het aan mij lag zou ik nu ook nog niet gaan,’ zei ik per ongeluk.

‘Ik begrijp je niet hoor. Hoe kun je nou géén zin hebben in een nieuwe school, nieuwe mensen, weg van die kinderachtige bedoening?’

‘Natuurlijk heb ik daar wel zin in,’ slikte ik.

‘Daar merk ik anders niks van. Wil je soms niet?’

‘Heus wel.’

‘Maar?’

‘Niks maar.’

‘Je bent er zeker nog niet aan toe.’ Noortje keek me zijdelings aan en ik wendde mijn blik af.

‘Onzin,’ mompelde ik en ik dacht aan de echte schoolagenda en de andere spullen die mijn moeder en ik al hadden gekocht. De officiële afsluiting van mijn kindertijd lag uitgestald op mijn bureau. Een nieuwe rugzak, een etui, tientallen gekleurde pennen en stiften, een geodriehoek, een liniaal, een rekenmachine, een broodtrommel en zelfs nieuwe kleren, die ik speciaal voor de eerste schooldag wilde bewaren. Een roze truitje en lichtblauwe spijkerbroek met wijde pijpen. Allemaal zelf uitgekozen, op dat moment zelfs met plezier. En toch voelde het alsof die spullen niet van mij waren. Alsof ik de kleren nog niet paste en de rugzak nog niet kon dragen. Had Noortje gelijk, was ik er nog niet aan toe?

‘Kom mee,’ doorbrak ze plotseling de stilte. Noortje zette haar voet tussen de spijlen van het hek en sloeg zomaar haar been eroverheen.

‘Wat ga je doen?’ Ik keek verbaasd hoe ze aan de andere kant van het hek in het weiland belandde, om vervolgens richting de paarden te lopen.

‘Kijken. Vanaf hier zien we niets,’ wenkte ze.

‘Mag dat wel?’

‘Vast niet.’

‘Maar Noor...’ Aarzelend volgde ik haar voorbeeld en ik klom iets minder soepel dan zij over het hek. Met grote stappen ging ze me voor. Haar houding had iets laconieks, iets onaantastbaars, net zoals toen we twee weken geleden afscheid namen op school. Terwijl ik van die laatste uurtjes vertrouwdheid zo intens mogelijk wilde genieten en stil stond bij elke herinnering die maar in me opkwam, was zij alleen maar opgelucht dat we die woensdagmiddag geen handvaardigheid meer hadden en spelletjes mochten doen op het zonovergoten schoolplein. Onvoorstelbaar. Misschien had ze toch wel gelijk toen ze zei dat ik er nog niet aan toe was om naar de middelbare school te gaan. In dat grote dorp, wel twintig kilometer bij ons vandaan.

‘We moeten ze schuin benaderen,’ fluisterde Noortje toen we dichterbij de paarden kwamen. In plaats van recht op de kudde af te lopen maakte ze een grote boog.

‘Waarom?’ Ik wist nog steeds niet of dit wel zo’n goed idee was. Maar de spanning en de nieuwsgierigheid leken mijn lichaam in beweging te houden. Het hoge gras kriebelde aan mijn blote benen, waardoor ik alleen maar sneller ging lopen.

‘Omdat paarden vluchtdieren zijn en als je recht op ze afloopt kunnen ze denken dat ze worden aangevallen. Jagers doen dat namelijk, begrijp je, als roofdieren. En ze moeten ons niet als vijanden maar als vrienden zien.’

Ik knikte en probeerde me voor te stellen wat ze precies bedoelde.

‘Weet je zeker dat het veilig is?’ vroeg ik tegen beter weten in, maar Noortje gebaarde dat ik stil moest zijn. Ze stopte abrupt met lopen en ging op haar hurken zitten, verstopt in het gras. Ik liet me ook op de grond zakken. We waren nu een kleine twintig meter van de kudde verwijderd, misschien minder. Ze wees naar een groot, donkerbruin paard met een brede, witte bles op zijn neus, die was gestopt met grazen en nu zijn hoofd had opgeheven. Hij hield zijn neusgaten in de wind en snoof.

‘Dat moet de leider zijn,’ fluisterde Noortje zo zacht als ze kon. ‘Die houdt alles in de gaten. Volgens mij heeft hij door dat wij hier zitten.’

Het donkerbruine paard sloeg een paar keer onrustig met zijn staart en deed toen een stap onze richting op, alsof hij intuïtief onze kant op werd getrokken. Zijn spieren spanden en het was alsof er een plotse windvlaag door zijn manen trok, zo hoog waaiden ze op. Hij trok zijn lip op. Geelwitte tanden glinsterden in de zon.

‘Wat doet hij raar,’ mompelde ik.

‘Dat heet flemen. Zo kunnen ze beter ruiken. Zie je, hij weet gewoon dat we er zijn.’ Noortje klonk helemaal niet bang, alsof ze juist blij was dat onze aanwezigheid door het alerte paard werd opgemerkt. Maar ik was niet blij. Mijn rug werd klam en mijn mond voelde droog. Mijn voet begon te slapen in die ongemakkelijk hurkhouding en ik veranderde van positie.

‘Sssht!’ Noortje gaf me een por. Die beweging bleef niet onopge-

merkt. Het bruine paard maakte een murmelend geluid, dat ergens diep vanuit zijn keel of borstkas leek te komen. De andere paarden reageerden. Enkele kwamen in beweging en liepen een rondje door de groep, alsof ze iets onvindbaars zochten. Andere bleven net als de leider staan kijken. We hielden ons muisstil, voor mijn gevoel minutenlang. De paarden kwamen langzaam tot rust en leken niet van zins onze kant op te komen. Ik zag een kleine gedaante ergens achter in de groep.

‘Is dat een veulen?’ wees ik voorzichtig.

‘Nee, gek, dat is een shetlander. Die horen zo klein.’

De pony ging naast de leider staan, alsof hij zelf de baas van de kudde was, al kon hij makkelijk onder de buik van de andere paarden door lopen.

‘Moet je opletten,’ zei Noortje toen, net toen de rust in de kudde terug leek te keren. Ze pakte een kluitje aarde.

‘Wat ga je...?’ verschrikt probeerde ik haar arm te pakken. Ik was te laat. Met een goed gemikte worp ging het kluitje richting de kudde. Het haalde de paarden bij lange na niet en viel met een zachte plof op de grond, in het niemandsland dat ons van de paarden scheidde. We konden het amper horen vallen, maar als kringen in het water veroorzaakt door een steentje, zo leken de geluidsgolven de dieren te bereiken. Vrijwel tegelijkertijd keken alle paarden op. Wat een raar beeld, al die hoofden onze kant op, al die neuzen in de lucht, en dan het gemurmel onderling, alsof ze in druk overleg waren. Ze bleven als bevroren staan.

‘Wat doen ze nu?’ vroeg ik ongerust. Noortje reageerde niet, ze zocht alweer naar een ander kluitje. Ze gooide het opnieuw. Enkele paarden sprongen verschrikt naar achteren. De grote bruine leider bleef stoer staan.

‘Kom, we gaan nog dichterbij proberen te komen,’ zei Noortje, en ze tijgerde voor me uit.

‘Maar...’ Ik volgde, alleen achterblijven was geen optie.

‘Zullen we deze eens proberen?’ grinnikte ze zacht fluisterend, en ze liet me een forse kluit zien, bijna te groot voor haar hand. Voordat ik kon antwoorden, vloog de kluit al door de lucht. Met een plof kwam hij op de grond terecht, de stukken aarde spatten er vanaf. Het ding rolde een eindje verder en kwam toen vlak voor de hoeven van het

grote bruine paard tot stilstand. Met een wild gebaar zette het dier zich af, maakte een sprong en sprintte weg. Het leek alsof er een elektrische schok door de kudde trok, alsof er een onzichtbare energie circuleerde die alle paarden haast synchroon tot een overweldigende galop aanzette. Ik voelde de grond trillen. Noortje en ik zagen met open mond hoe de groep voorbij raasde – gelukkig weg van ons – en we durfden overeind te komen, Noortje als eerste. Met onze handen boven de ogen staarden we tegen de zomerzon in naar de op hol geslagen paarden, die de wei nadrukkelijk domineerden. Ze raasden over het uitgestrekte grasland zoals hier vroeger het wilde water geraasd moest hebben. Het was het engste en tegelijkertijd het mooiste wat ik ooit had gezien.

De kudde was nu bij het hek aangekomen waar Noortje en ik overheen waren geklommen. Stofwolken rezen omhoog toen de dieren afremden – als pluimen rook, als een mist van mysterie die bewegingloos boven het zomerse land bleef hangen. De kleine shetlander, die de groep niet kon bijhouden, kwam er met zijn korte beentjes achteraan. Hij hinnikte alsof hij de andere paarden vroeg op hem te wachten. Maar ze luisterden niet. Het geweld was nog niet voorbij, ze keerden zich om en kwamen terug, onze kant op.

‘Wegwezen!’ riep Noortje en ze pakte me bij mijn arm. We begonnen richting de slootkant te rennen.

‘Wat nu?’ vroeg ik toen we bij een brede, drassige rietstrook kwamen. De sloot bleek veel breder te zijn dan ik had verwacht.

‘Ik, eh... ik weet het niet,’ stamelde Noortje. We keken ontzet over onze schouder naar de snel naderende paarden. Ze hadden ons gezien, natuurlijk, alle ogen waren op ons gericht. Vooral de imposante leider had ons in zijn vizier. Er was iets in zijn blik wat me vertelde dat we een fout hadden gemaakt. Dit waren geen manegepaarden, ze waren geen mensen gewend. Wij waren op hun terrein gekomen en nu vielen ze aan.

‘Zullen we springen?’ stelde ik met bevende stem voor.

‘Zwemmen bedoel je, in deze drab?’ Ze pakte mijn hand. De tornado van paardenhoeven kwam dichterbij. Mijn benen wilden niet meer. Het bruine paard hield zijn blik strak op ons gericht, de oren in zijn nek. Maar plotseling veranderde de kudde van richting, als een sneltrein

die op het laatste moment van spoor wisselt. Op nauwelijks tien meter denderden ze voorbij, om een stuk verder in het weiland tot bedaren te komen. Ik bleef naar ze kijken, verstomd en verslagen. Nog steeds kon ik me niet bewegen.

‘Soof, gaat het?’ hoorde ik naast me. Noortje stond met één been in de modder, ze hield zich vast aan het lange riet. Ik had niet eens gemerkt dat ze mijn hand had losgelaten. Ik zweeg en keek naar de paarden, waarvan sommige alweer liepen te grazen. Andere dribbelden nog geagiteerd rond de leider, die herhaaldelijk briede. De kleine shetlander kwam lang na de andere paarden voorbij gedraafd. Hij keek Noortje en mij om beurten aan en snoof minachtend, alsof hij zijn tong naar ons uitstak.